Vijfde Jaargang. **Vrijdag 30 December 1859.** **N°. 43.**

NEDERLANDSCH INDIE,

Staat- en Letterkundig Weekblad.

Abonnement.
Prijs per Jaargang *franco* voor alle Steden van het Rijk *f* 8.—.
Voor Java en de buiten-bezittingen *f* 25.—, bij vooruitbetaling.
Verschijnt elken Donderdag-avond.
Men abonneert zich voor niet minder dan een geheelen Jaargang.

UITGEVER
H. C. SUSAN, C.Hzoon, te *'s Gravenhage.*
Te *Batavia* verkrijgbaar bij H. M. VAN DORP.
Abonnementen worden aangenomen bij alle Boekhandelaren en Postdirecteuren.
Alle ingezonden Stukken, Advertentiën, enz., moeten *franco* aan het adres van den Uitgever worden ingezonden.

Prijs der Advertentiën
Van 1—6 regels *f* 1.20.
Iedere regel meer 15 Cents.
Buitengewoon groote letters naarmate de ruimte die zij beslaan.
Het zegelgeld wordt bij elke plaatsing voldaan.

BELANGRIJK BERIGT.

Met den 1sten Januarij 1860 zal de «Nederlandsch Indië» haar zesden jaargang ingaan en onder eene andere hoofdredactie komen.

In het vervolg zal zij elken Zaturdag-avond verschijnen.

Aan de Redactie van de *Nieuwe Rotterdamsche Courant*.

De heer H. C. Bekking heeft zich verwaardigd om notitie te nemen van mijn onbeduidend geschrijf in de «Nederlandsch Indie» en heeft aan uwe courant een brief gezonden, dien gij hebt opgenomen in uw nommer van Zaturdag den 17den dezer. In dien brief komen *vier* punten voor, welke mij toeschijnen eene wederlegging waardig te zijn.

1°. De brochure van den heer Bekking, waarover de kwestie loopt, is vol taal-, stijl- en allerlei andere fouten. De «Nederlandsch Indie» toonde dit in bijzonderheden aan, even als het «Amsterdamsch Handelsblad» dit in het algemeen heeft vermeld. Nu is de heer Bekking boos op den redacteur van de «Nederlandsch Indie» en zegt: het zijn maar spelfouten. Degenen die de stukken hebben gelezen, mogen het beslissen; ik wil slechts doen opmerken, dat de kwestie, het behoorlijk uitdrukken van zijn gedachten in zijn moedertaal door een hoog Indisch ambtenaar, niet is een zaak van ondergeschikt belang. De moedertaal toch is het dierbaarste kleinood, dat een volk hebben kan en dat het even ongeschonden moet bewaren, als zijn grondgebied; met haar staat en valt zijn nationaliteit. Dit is geen *Delftsche* geleerdheid, maar een waarheid, herhaaldelijk door de geschiedenis bewezen, zooals nog onder de fransche heerschappij en bij de belgische omwenteling duidelijk is gebleken. Ieder ambtenaar zal dus wel verpligt zijn, om mede te werken tot de handhaving van onze moedertaal, en vooral ieder hoog geplaatst Oost-Indisch ambtenaar. Immers wordt in onzen tijd, zelfs in gedrukte stukken, de leer verkondigd, dat Indie groot kan zijn *zonder* Nederland: als de hoofdambtenaren in Indie beginnen met hun moedertaal te veronachtzamen, ja zelfs gering te achten, dan loopen wij groot gevaar, dat Indie spoedig van Nederland wordt gescheiden.

2°. De «Nederlandsch Indie» heeft den inhoud van de bedoelde brochure veroordeeld, omdat er *niets* nieuws in staat; zij kon natuurlijk niet nog eens gaan weerleggen wat reeds honderde malen niet proefhoudend is bevonden. Ook de heer de Mol van Otterloo, een geestverwant (ik geloof niet een bloedverwant) van den heer Bekking, heeft verklaard, dat hij niet hoog loopt met die brochure. Dat de heer Bekking desniettegenstaande hoog schijnt ingenomen met zijn eigen werk, is een verschijnsel, dat men meer waarneemt bij menschen, die nog weinig van hun werk hebben gedrukt gezien; maar dat hij nog eens weerlegd wil hebben wat reeds herhaaldelijk weerlegd is, omdat *hij* het heeft gezegd, zoo iets is inderdaad vreemd bij iemand die niet verdacht wil worden van behebt te zijn met een grooten dunk van zich zelf.

3°. De practici moeten de kwestie uitmaken; de theoretici moeten den mond houden. Zietdaar een stelling, die de heer Bekking verkondigt, maar die zelfs niet wordt verdedigd door een «pacha met drie paardenstaarten», zooals onlangs de heer van Hoëvell de residenten van den ouden stempel noemde. Ik wil dan ook van die stelling niets zeggen, maar onwillekeurig komt mij voor den geest het woord dat gebruikt wordt wanneer iemand, die geen theoretische, d. i. grondige, kennis heeft, daarop laag nederziet, omdat hij al wat hij weet, heeft opgedaan in de praktijk.

4°. Ik heb beweerd, dat de uitdrukking *èmpèrroemah*, welke de heer Bekking heeft gebruikt, kan wedijveren met een *stomme* pantomime, en verder dat het moeijelijk te begrijpen is hoe het *maleische* woord *roemah* het *javaansche* woord *èmpèr* verklaren moet. De heer Bekking beweert nu nog, dat hij gelijk heeft en dat ik er niets van weet. Gelukkig bestaat er een middel, om de zaak uit te maken, want er is een voor beide partijen onwraakbare autoriteit. De heer C. F. Winter Sr., die het javaansch als zijn moedertaal sprak, en die volgens de erkentenis van allen, ook van den heer van Hoëvell, zeer veel verdiensten heeft ten opzigte van de javaansche taal- en letterkunde; die man heeft onder anderen ook Javaansche *zamenspraken* geschreven en daarmeê zal dit geschil wel kunnen worden beslecht. De heer Bekking noeme slechts het aantal keeren (tien, twintig, vijftig maal), dat Winter het woord moet hebben gebruikt, zoo als ik heb opgegeven; ik zal ze voor hem opzoeken. Kan hij mij slechts éene keer *èmpèr roemah* bij hem aantoonen, dan verklaar ik mij overwonnen. Het is nu nog mogelijk, dat de heer Bekking Winter's autoriteit niet erkent en zich ook boven hem verheven waant; in dat geval kan ik niet verder met hem daarover spreken. — Het argument, door den heer Bekking gebruikt, dat iemand die op Java gevormd is het wel weten zal, bewijst niets. Mijn rector was gewoon aan de eerste klasse van het gymnasium te zeggen, en dat heb ik toen ik daar zat menigmaal van hem gehoord: iemand, die dikwijls een mooi boek heeft gelezen en niet weet wat er in staat, gelijkt veel op een eunuuch in een harem.

Deze *vier* punten schijnen mij een wederlegging waardig; al het overige, dat de heer Bekking zegt, karakteriseert zóó zeer den man, dat ik er niets over zeggen mag, om het beeld, dat de lezer zich daardoor van hem gevormd heeft, niet te verzwakken.

Il n'y a rien qui blesse que la vérité; daarom schijnt de heer Bekking boos op mij, maar juist daarom ben ik ook niet boos op hem. Ik kan mij zoo levendig het gevoel voorstellen, dat hem beving toen hij zooveel waarheden in de «Nederlandsch Indië» las; ik begrijp volkomen, dat hij boos op mij is geworden. Een *resident* moet de waarheid hooren van den redacteur van de «Nederlandsch Indië»! Dat is toch te erg! Nog onlangs heeft de man zich genadig de wierook laten welgevallen, die hem direkt en indirekt door verschillende leden van zijn familie, de heeren ten Cate, le Clercq en Mr. A. Bousquet, in *deze* courant is toegezwaaid; en nu zooveel bittere waarheden van de «Nederlandsch Indië» te moeten slikken! De man, die het grootste gedeelte van zijn leven heeft doorgebragt onder de Javanen, heeft op een vrij verklaarbare wijze zulk een hooge gedachte van zich zelf gekregen en stelt zich iedereen zóó ver beneden zich voor, dat het hooren van een onaangename waarheid hem wel treffen moet!

De redacteur van de
» Nederlandsch Indie ».

Wij hebben bij dezen brief twee opmerkingen te voegen; de eene betreft den heer Bekking, de andere gaat de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* aan.

De heer Bekking is schrijflustig, of misschien nog beter gezegd, schrijfziek, geworden. Wij hopen, dat hij zijn lust zal beteugelen aangaande de drie eerstgenoemde punten, omdat voor zóóver de zaak in staat van wijzen is en het publiek zal kunnen oordeelen, doch dat hij aan zijn lust den teugel zal vieren met betrekking tot het vierde pnnt, waarbij men niet verwachten kan, dat het publiek zal oordeelen voordat de heer Bekking zijn keuze uit het voorgestelde zal hebben gedaan. Over de drie eerste punten zullen wij dus niet meer spreken; over het vierde zien wij de keuze van den heer Bekking te gemoet.

De *Nieuwe Rotterdamsche Courant* heeft de plaatsing geweigerd van het hierboven staande stuk, dat, zoo als iedereen zien zal, uitsluitend is gerigt tegen een artikel van den heer Bekking, dat zij had opgenomen in haar kolommen. Die courant wil gewoonlijk doorgaan voor een beschermster van vrijheid: wij vreezen, dat zij door dergelijke handelwijze zich het verwijt zal op den hals halen van mede te werken, om de vrijheid van drukpers te helpen beteugelen. In Frankrijk kan tegenwoordig iedereen met een deurwaarders-exploit van den redacteur eener courant, die een stuk tegen hem heeft opgenomen, de plaatsing van het tegenschrift vorderen; deze bepaling heeft zijn oorsprong in handelwijzen, als die waaraan de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* zich thans heeft schuldig gemaakt.

De discussiën over den vrijen arbeid op Java bij de beraadslaging over hoofdstuk XI van de Staatsbegrooting voor 1860.

Toen den 13den dezer de beraadslaging over hoofdstuk XI van de Staatsbegrooting voor 1860 aan de orde was, begon de heer Thorbecke te spreken over den vrijen arbeid op Java. Opmerkenswaardig zijn de woorden, waarmede hij dat gedeelte van zijn rede begon, hetwelk over dit onderwerp handelde. Zij luiden aldus:

> Ten laatste (namel. het laatste punt dat de spreker behandelde) het zoo dikwerf gebezigde woord, dat ik met betrekking tot Java welligt nog nooit heb genoemd: vrije arbeid. Tot dusverre ben ik buiten alle discussie daarover gebleven, en ik wensch mij ook voor alsnog daarvan te onthouden, met deze uitzondering evenwel. Vrije arbeid op Java werd sedert jaren in en buiten deze vergadering, als *natuurlijke* ontwikkeling beschouwd, en was als zoodanig in de *wet* van het Indisch regeringsbeleid opgenomen. Hetgeen dus van de zijde van het Gouvernement kon worden verwacht was, ik wil niet zeggen, ijverige begunstiging, niet invoering van vrijen arbeid, maar in allen gevalle, *laissez faire;* stuit de ontwikkeling niet, in zooverre zij nu reeds mogelijk is.

Waarom heeft de heer Thorbecke de uitdrukking *vrije arbeid* ten opzigte van Java nooit genoemd en wil hij ze nog niet gebruiken? Wij gelooven om twee redenen, die wij beide evenzeer billijken. De heer Thorbecke is een veel te uitstekend man, dan dat hij zich met de bespreking van aangelegenheden zou inlaten, waarvan hij niet een *grondige* studie heeft gemaakt en die hij kent; daar nu koloniale zaken, en vooral de vrije arbeid, geen eerste plaats in zijn studiën bekleeden, zoo zal hij wel daarom daarover hebben gezwegen. De tweede reden, waarom de heer Thorbecke afkeerig schijnt van deze uitdrukking, is waarschijnlijk dat zij niet uitdrukt wat men daarmee op het oog heeft en veeleer het omgekeerde bedoelt van hetgeen zij zegt. Zijn deze antwoorden juist; dan rijst echter de vraag: hoe kan de heer Thorbecke dan de leer van het *laissez faire* aanbevelen? Immers daarin ligt de geheele kwestie en daardoor wordt juist de vrije arbeid *ingevoerd*, want het is immers gebleken dat hij niets anders is, dan de toepassing van dwang ten behoeve van particulieren, die anders ten behoeve van het Gouvernement zou worden aangewend.

De heer van Hall vatte, na den heer Thorbecke, het woord op, doch niet om hem op dit punt te bestrijden. Hij verwees slechts naar hetgeen hij vroeger over dit onderwerp had gezegd en bovendien naar een artikel in het bij de staathuishoudkundigen zoo hoog aangeschreven woordenboek van Macculoch, waar in voc. *Batavia* gehandeld wordt over ons cultuurstelsel (zie beneden).

De Minister van Koloniën antwoordde den heer Thorbecke aldus:

> Ik zou een tegenstander van vrijen arbeid zijn. Ik ben dat niet, maar ik ben tegen dwangarbeid, die vrij genoemd wordt; dat is bedrog. Ik wist dat niet zoo goed vóór dat ik als Minister optrad. Wanneer dat punt weer opzettelijk ter sprake mogt worden gebragt, dan zal ik aantoonen welke misbruiken onder die vlag zijn ontstaan. Ik ben na de laatste discussie over het batig slot in het bezit gekomen van nieuwe gronden en van nieuwe bewijzen, om aan te toonen in hoe verre het eigen belang zich van dat woord vrije arbeid heeft weten meester te maken. Echte vrije arbeid zal in mij een voorstander vinden. Daarom ben ik niet voor het *laissez faire;* daarom wil ik toezien, of hetgeen vrije arbeid genoemd wordt, werkelijk vrije arbeid is; ik zou, was het noodig, hier toelichten, waartoe het *laissez faire* leidt. . . . .

De heer van Hoëvell vond zich bezwaard met dat antwoord en kwam er tegen op met allerlei redeneringen, waarvan hij de slotsom aldus uitdrukte: «Ik eisch dus geene algemeene bewoordingen; ik eisch namen van «de plaatsen en personen, waar en door wie «de misbruiken gepleegd zijn.»

De Minister bedacht zich niet lang, maar gaf terstond het volgende antwoord:

> De vorige spreker laat zich met geene groote woorden afschrikken, maar verlangt bepaalde daden; die zal ik hem dadelijk noemen. In het algemeen is men dit reeds eens, dat bij zoogenaamde groote en bepaaldelijk bij de suiker-cultuur de vrijwillige en geregelde arbeid moeijelijk bestaanbaar is. Maar uit een rapport van den resident van Rembang was ten verleden jare gebleken, dat bij de tabaks-cultuur vrijwillige arbeid zou bestaan. Die resident is thans hier; ik heb hem gesproken en hij heeft het bevestigd, maar hij voegde er terstond bij: gij moet wel begrijpen, dat er wordt bevolen een tweede aanplant voor eene veel grooter uitgestrektheid dan de bevolking eigenlijk noodig heeft, en die uitgestrektheid wordt zoo groot genomen, opdat zij tabak zou planten, want anders zou zij dien niet planten. Voeg hier nu bij dat aan zekere Europeanen licentiën gegeven zijn om in zekere districten te laten planten en koopen. Ik verlangde deze toelichting schriftelijk en ontving die ook; vervolgens heb ik onderzoek gedaan naar de werking van die licentiën, en mij is gebleken dat die licentiën zijn het antidotum van vrijheid, want waar vrijheid is, behoeven geene licentiën gegeven te worden. Dat stelsel van licentien is voor sommigen zeer voordeelig. In het continentaal stelsel had men ook een stelsel van *licences*, dat vrij aardig werkte voor sommigen, maar vrijheid van handel was het niet. Het gebod om meer tweede gewas dan noodig is aan te planten, en het geven van licences aan sommigen, stelt niet de vrijheid daar, zooals wij die begrepen hebben. Aan die licentien geef ik die uitlegging, dat daarbij wordt gegeven een verlof, zonder 't welk niet gehandeld mag worden. Ik heb waarlijk te goeder trouw gedacht dat het vrije handel was, en als dit zoo ware, waarom zou ik er dan tegen zijn? Maar nu mij gebleken is dat het geene vrijheid is, maar een andere vorm van dwang, nu mag ik niet verder met dien stroom medegaan, en als het van vloed geweest is, dan wordt het nu van ebbe.

Wij danken den Minister voor deze duidelijke uiteenzetting van den toestand der tabakscultuur in Rembang. Die kultuur is herhaaldelijk als het bewijs aangevoerd, dat vrije kultuur in het groot op Java mogelijk is: zij die het niet wilden gelooven, werden als dompers uitgekreten. Hier geldt dus inderdaad: *tandem bona causa triumphat.*

De discussiën bij de begrooting voor 1860 hebben dus eenig leerrijk nut gehad.

Wij besluiten met een vraag: zou de heer Bekking, oud-resident van Rembang, nu weer voor den dag komen met een brochure over de *vrije* tabakskultuur daar?

Het artikel van Macculloch.

Hetgeen de heer van Hall bedoelde toen hij Macculloch's *Commercial Dictionnary* aanhaalde, is te vinden in voc. *Batavia* en luidt aldus:

«De vooralgaande opgaven toonen dat de productie en handel van Java gedurende de laatste twaalf jaren is toegenomen met een snelheid, die in eenige andere kolonie onbekend is, Cuba misschien alleen uitgezonderd. En als de hulpbronnen en het productief vermogen van dit schoone eiland volkomen ontwikkeld zullen zijn, dan is het totaal onmogelijk te zeggen hoe ver de handel nog kan worden uitgebreid. Het zou onze grenzen ver overschrijden en, zelfs al was dit niet het geval, zoude ons dit tot discussien brengen, die volstrekt niet passen voor dit werk, als wij naauwkeurig zouden willen nagaan door welke middelen de uitbreiding van de kultuur op Java heeft plaats gehad. Wij moeten echter in het kort vermelden, dat de productie voor den uitvoer voornamelijk voor rekening van het Gouvernement is bewerkstelligd, gedeeltelijk door opbrengsten in natura, gedeeltelijk en wel voornamelijk, door de opbrengst van arbeid, waartoe de inlander aangezet is geworden. En, zoo deze opbrengsten maar niet overdreven worden, zijn wij genegen om te gelooven dat zij zijn zoowel de minst bezwarende wijze voor den inlander om zijn belastingen te betalen, als het voordeeligst voor het Gouvernement. Het is, naar wij meenen, een dwaasheid om te onderstellen, dat de industrie, indien zij aan zich zelf werd overgelaten, ooit bloeijen zou in een land als Java, waar de behoeften van de ingezetenen zoo weinig zijn en zoo gemakkelijk bevredigd

worden, of waar het klimaat de krachtsinspanning wegneemt. Ongetwijfeld kan de arbeid, waarbij de inlander tot werken wordt aangezet, gemakkelijk misbruikt en als middel worden aangewend voor de ergste verdrukking, maar zoolang hij met matiging en goed oordeel wordt gevorderd, zijn wij, naar al hetgeen wij vernemen, geneigd te gelooven, dat hij verkieslijk is boven elk stelsel, dat tot nog toe is in praktijk gebragt, om de hulpbronnen van tropische gewesten te ontwikkelen.»

Kolonisatie.

Wij wijzen onze lezers op een hierachter onder de koloniale berigten opgenomen artikel, betreffende hetgeen er is voorgevallen met eenige Engelschen en de fransche autoriteiten in Nieuw Caledonie. Men zal er uit zien hoe moeijelijk het gaat om kolonien te stichten en aan welke gevaren van zelfs europesche avonturiers men zich bloot stelt. Als men overweegt, dat er in Nieuw Caledonie nu nog maar leven woeste rondzwervende stammen, die nog geen gevestigde maatschappij hebben, dan kan men daaruit afleiden aan welke gevaren men zich al niet bloot stelt bij het koloniseren (in den waren zin van het woord) in een land, dat een bevolking heeft, welke sedert eeuwen leeft onder eigen wetten en instellingen, zoo als dit met Java het geval is. De moeijelijkheden, die over het gebeurde tusschen Frankrijk en Engeland kunnen rijzen, zullen zeer waarschijnlijk geen aanleiding geven tot opofferingen van eenigen kant; maar zou het even zoo gaan, als bijv. Nederland tegenover Engeland in dergelijken toestand verkeerde?

Een beoordeeling.

Het befaamde manifest van het *Bataviaasch Handelsblad* heeft in de zitting van het Indisch Genootschap van 30 September jl. een beoordeeling gevonden, die wij de aandacht van onze lezers waardig rekenen. De heer van Hoëvell zeide toen het volgende (*Handelingen* 1859, bldz. 331):

Dat stuk (namel. het manifest) mogt de kroon van al die beoordeelingen en veroordeelingen van den staat van zaken in Indie worden genoemd. Toen het hier bekend werd, deed het een rilling in het land ontstaan. Het eerste gevolg was, dat zelfs zoogenaamde ultra-behouders zeiden: „Het is waar, wat daar in staat.” Doch toen die eerste indruk verflaauwde, was het: „Het is toch erg, dat men in Oost-Indie zulke dingen mag schrijven.” Daarna riep men uit: „De man, die dat geschreven had, moest onmiddellijk uit de kolonien gezet worden.” Het is merkwaardig, maar zoo gaat het! Wanneer iemand den moed heeft om ruiterlijk de waarheid te schrijven, maar dit bij ongeluk in zulke bewoordingen doet, dat het een diepen indruk maakt, en zelfs hier en daar wel wat sterk gekleurd en overdreven is, dan wordt die man gewoonlijk het slagtoffer. Maar de waarheid wint er bij, en dit is op dit oogenblik ook weder de zigtbare uitkomst van dat stuk.

Wij hebben op deze woorden het hollandsche spreekwoord hooren toepassen: «het bloed kruipt waar het niet gaan kan.»

Wij plaatsen gaarne het volgende *Uittreksel uit de Nieuwe Rotterdamsche Courant* van den 22sten December 1859.

Dr. W. Bosch heeft in de onlangs verschenen twaalfde aflevering van het tijdschrift voor Nederlandsch Indië een artikel doen plaatsen, waarvan het opschrift luidt: „Indië zooals het geweest is en men het weer zou willen hebben.” — Dit stuk, ook afzonderlijk uitgegeven, is als brochure verkrijgbaar gesteld, en dientengevolge misschien in veler handen.

In het bedoeld geschrift komen de volgende regels voor: „Gelukkig, dat die geloovigen regt vaderlijk „gezorgd en ons met een seminarium begiftigd hebben, „'t welk zij tot nog toe tegen elken boozen aanval met „kracht wisten te verdedigen. Gelukkig, dat ze daar„naast eene opvoedings-maatschappij hebben gevormd „van gelijke strekking, waar de onschuldige jeugd in „het *eene noodige* onderwezen en in het ware geloof op„gekweekt, vatbaar wordt, om die *eenige* wetenschap „zich eigen te maken, zoodat wij gerust de toekomst „tegemoet kunnen gaan, en het aan een voldoend ge„tal regtzinnige bestuurders van Indië niet zal ontbre„ken. Dezelfde middelen, door het welbekende magti„ge kollegie, dat de wereld en den menschelijken geest „zoo lang heeft beheerscht, worden ook hier tot het „doel gebezigd. De jonge lieden mogen te Delft geen „eigen oordeel hebben, afwijkende van dat der leeraren „=oudgasten. Perinde cadaver! De vruchten zullen „dan ook niet uitblijven, als de „welgezinde” Ne„derlanders de geestverwanten slechts gelieven te hel„pen, om ze aan te kweeken.”

Ik moet uit deze woorden afleiden:

1°. Dat Dr. W. Bosch met het „*seminarium*” de koninklijke akademie te Delft heeft willen aanduiden;

2°. Dat hij bij de woorden „*een opvoedings-maatschappij*” het oog heeft gehad op de Oost- en West-Indische opvoedings-maatschappij, gevestigd te Delft, van welke instelling vele achtingswaardige personen, zoowel hier te lande als in Indië, het lidmaatschap hebben aanvaard, van welke inrigting ik de eer had medestichter te zijn, en waarvan ik de onderscheiding geniet het gewoon voorzitterschap waar te nemen;

3°. Dat hij met „*het welbekende magtige kollegie, dat de wereld en den menschelijken geest zoo lang heeft beheerscht*”, de orde der jesuiten heeft bedoeld.

Indien deze gissingen juist zijn, dan staat in de boven aangehaalde regelen voor het publiek te lezen, dat de Oost- en West-Indische opvoedings-maatschappij, (die de bescherming geniet van Z. M. den Koning, die Z. K. H. Prins Hendrik der Nederlanden als haren honorairen voorzitter noemen mag, en die Z. K. H. Prins Frederik der Nederlanden onder hare honoraire leden telt), bij het onderwijs en bij de opkweeking der haar vertrouwde kinderen en jongelingen, de middelen der jesuiten bezigt, en het zelfstandig oordeel van de oudere pupillen tracht te vernietigen.

Zijn dezelfde gissingen juist, dan zijn deze beweringen te beschouwen als eene beleediging, op eene indirecte wijze het vorstelijk huis van Oranje, en meer direct eene mij dierbare inrigting, door een oud hoofd-officier van het Indische leger aangedaan, welke ik niet stilzwijgend kan laten voorbijgaan.

Ik reken het mijn' pligt daartegen in het publiek op te komen met al de kracht der overtuiging, dat voor deze aantijgingen geen grond bestaat, ja, dat zelfs de minste aanleiding daartoe ontbreekt, tengevolge van de omstandigheid, dat de pupillen der opvoedings-maatschappij in verschillende huisgezinnen en op kostscholen geplaatst, en alzoo door het gansche land als het ware verspreid zijn.

Dr. W. Bosch zal, als wetenschappelijk man, erkennen dat op geen terrein eene enkele, los daarneergeworpene bewering genoegzaam is, maar dat, des noods, bewijzen moeten kunnen gegeven worden om de waarheid aan te toonen.

Ik noodig Dr. W. Bosch uit, om zijn beweren aangaande de handelingen der Oost- en West-Indische opvoeding-maatschappij, zoo hij zulks kan, met bewijzen te staven, maar daarbij verzoek ik waarheid, en verwerp ik valsche en scheeve voorstelling van feiten.

Ik ga verder. Ik verwijs Dr. W. Bosch naar de ouders en voogden in Indië, die aan de voorschriften der, door de regering goedgekeurde, statuten hebben voldaan, en die de opleiding hunner kinderen en pupillen aan de Oost- en West-Indische opvoedingsmaatschappij hebben toevertrouwd.

Ligt er eenige waarheid in zijne beweringen, zullen zeker ZIJ klagten hebben in te brengen over de berispelijke en jesuitische middelen der maatschappij, om op inborst en gevoelens der kinderen en jongelingen te werken.

Zoodanige klagten gelieve hij publiek te maken.

Dr. W. Bosch zal mij gereed vinden, om, op zijne schriftelijke aanvraag, de namen en adressen der bedoelde ouders en voogden van de 52 pupillen hem op te geven. Ik ben tot deze opgaaf gemagtigd door de commissie van beheer der meergemelde opvoedingsmaatschappij, welke commissie in de boven uitgedrukte gevoelens deelt.

De gewone voorzitter der Oost- en West-Indische opvoedings-maatschappij,
'S GRAVENHAGE,
den 20sten December 1859. G. L. BAUD.

Wij zullen zien wat Dr. Bosch hierin zal gelieven te doen. Intusschen vinden wij het zeer te bejammeren dat de «schoone dame» op dit oogenblik geen «ridder» gevonden heeft om partij voor haar te trekken.

Er zou anders voor haar misschien ook nog een goed woordje te doen zijn. Aardigheidshalve vermelden wij éène opmerkenswaardige omstandigheid. Bijna terzelfder tijd dat het Decembernommer van het «Tijdschrift voor Nederlandsch Indië» verschijnt, wordt in de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* een brief opgenomen waarin de Heer Mr. A. Bousquet zich doet kennen als een voorstander van vrijen arbeid op Java. Deze heer Mr. A. Bousquet is als student ingeschreven in het register van de Delftsche Akademie.

Het aanstaande examen voor plaatsing aan de militaire akademie voor Britsch Indie.

Op den 16den Januarij aanstaande is het eerste vergelijkend examen bepaald, dat er zal worden gehouden voor plaatsing aan het Royal Indian College te Addiscombe van dertig jonge lieden. Wij laten hier volgen de voorwaarden, welke voor dat examen zijn bepaald, na de opmerking te hebben laten voorafgaan, dat de taalstudiën, en vooral die van de taal- en letterkunde van het moederland, zeer hoog zijn aangeschreven blijkens diezelfde voorwaarden.

NB. Alle plaatsen bij Harer Majesteits artillerie en genie moeten een cursus volgen bij het onderwijs bij het Royal Indian Military College te Addiscombe.

I. Vergelijkende examens voor toelating zullen worden gehouden twee maal in het jaar, in Januarij en in Julij. Zij worden afgenomen door daartoe aangestelde examinatoren, in tegenwoordigheid en onder het toezigt van den Raad van militaire opvoeding.

II. De leeftijd voor de toelating is bepaald van 17 tot 19 jaren.

III. De toelating zal afhangen van het resultaat van het vergelijkend examen, hetwelk wordt afgenomen in de volgende vakken:

			Punten.
1. Mathematische vakken.	Zuivere-rekenkunde, logarithmen, algebra, meetkunde, trigonometrie, bolvormige driehoeksmeting	2,000.	
	Toegepaste-statica, dynamica en hydrostatica	1,500.	3,500.
2. Engelsche taal, letterkunde, opstel, geschiedenis en geographie . . .			1,500.
3. Classische studiën.	Taal, letterkunde, geographie en geschiedenis van het oude Rome . .	750.	
	dito van het oude Griekenland	500.	1,250.
4. Taal, geographie en geschiedenis van Frankrijk			750.
5. Taal, geographie en geschiedenis van Indie.			1,000.
6. Chemie, leer van de warmte, electriciteit en magnetisme, mineralogie en geologie			1,000.
7. Het gebruik van astronomische en landmeetkundige werktuigen. . .			750.
8. Meetkunstig teekenen, bouwkunstig-, genie-, militair- en landschap teekenen			1,250.

IV. Geen kandidaat zal in meer dan in vijf vakken mogen worden geëxamineerd, waarvan de mathematische altijd één moeten zijn; en niemand, die niet op zijn minst 1000 punten in de mathematische vakken, waarvan op zijn minst 700 tot de zuivere mathesis moeten behooren en op zijn minst 300 tot de toegepaste, zal gerekend worden de gevorderde vereischten te bezitten.

Uit de andere vakken mag ieder candidaat eenige, maar niet meer dan vier, kiezen om daarin geëxamineerd te worden; de punten echter, die in eenig vak behaald zijn, kunnen niet worden gerekend, dan wanneer zij een zesde bedragen van het geheele aantal, dat zal kunnen worden verkregen.

Iedere candidaat, die niet kiest Fransch en meetkunstig teekenen als de vakken, waarin hij wil worden geëxamineerd, zal de examinatoren moeten toonen, dat hij op zijn minst zooveel kennis van de beginselen dier beide vakken heeft, om redelijkerwijze van hem te kunnen verwachten, dat hij zich, gedurende zijn verblijf in het college, in beide zal bekwamen.

V. Geen candidaat zal worden toegelaten, als hij niet op zijn minst 2,500 punten zal hebben gekregen.

De volgende stukken moeten door iederen candidaat aan den onder-secretaris van Staat voor Indie, een maand voor den datum van het examen, worden opgezonden:

1. Een verzoek om te mogen mededingen.
2. Een extract uit het doopregister, of een stuk, dat dit vervangt.
3. Een bewijs van goed gedrag, onderteekend door den geestelijke van het kerspel, waartoe hij behoort, en door het hoofd van de school of het college, waar hij zijn opvoeding heeft ontvangen gedurende ten minste twee jaren, of zoodanig ander bewijs van goed gedrag als de Secretaris van Staat voor Indie zal noodig achten.
4. Een opgave van de vakken, waarin hij, behalve de mathematische, zal wenschen te worden geëxamineerd.

VI. Niemand die is ontslagen of verpligt was zijn ontslag te vragen uit de dienst bij de land- of zeemagt, het Royal Military College te Sandhurst, de Royal Military Academie te Woolwich of eenige andere publike instelling, zal worden aangesteld bij het college.

VII. De heeren, die de junior division van het college te Addiscombe willen bijwonen, behoeven slechts de onder n°. 1 en n°. 4 vermelde stukken te zenden.

De candidaten zullen door militaire geneeskundigen worden gekeurd op den eersten dag van het examen, waaruit moet blijken, dat zij vrij zijn van eenige ligchamelijke gebreken, welke hinderlijk kunnen zijn voor het verrigten van hun militaire verpligtingen.

Groote bijziendheid of gebrek in het gezigt zal als zoodanig worden beschouwd.

VIII. De studietijd bij het college zal één jaar duren, waarna de cadetten publiek zullen worden geëxamineerd en bij de genie of artillerie geplaatst naar de verdiensten, die de examinatoren in hen hebben bevonden, en naar de behoeften van de dienst.

IX. De ouders of voogden der cadetten moeten 50 p. st. voor elken termijn vooruit betalen tot tegemoetkoming in de kosten van onderhoud, woning en opvoeding, benevens een entrée-geld van 2 *p.* 2 *sh.* voor de bibliotheek.

Zij moeten ook de kosten betalen van hun uniform, gemiddeld 15 *p.* 5 *sh.* 6 *d.* per jaar, en van de benoodigde boeken, benevens zakgeld naar de geoorloofde maatstaf, namelijk 2 *sh.* 6 *d.* in de week, met 1 *sh.* voor censors en 2 *sh.* 6 *d.* voor bedienden.

X. Ieder candidaat moet de namen en adressen opgeven van twee personen, die in Londen of omstreken wonen en zich verbinden om hem tot zich te nemen op de daartoe strekkende aanvrage van den onder-directeur van het college.

XI en XII bevattende bepalingen van ondergeschikt belang, omtrent hetgeen waarvan de cadetten voorzien moeten worden bij hun opname in het collegie enz.

XIII. Cadetten voor de genie zullen, als officieren met vol tractement een verderen cursus tot oefening te Chatham volgen: eveneens de cadetten voor de artillerie te Woolwich voor zes maanden.

XIV. Een cadet van het senior departement, die na een verblijf van één jaar bij het collegie door de examinatoren onvoldoende is bevonden in de mathematische vakken, versterkingskunst, civiel en militair teekenen, landmeten en Hindostani, zal zijn plaats verliezen. Eveneens kan in geval van wangedrag de cadet worden teruggezonden naar het oordeel van den secretaris van staat voor Indië in rade.

XV. De cadetten aan het senior departement mogen een tijd van niet langer dan 18 maanden, die zij voor hun officiele onderrigting in Engeland hebben doorgebragt, in rekening brengen voor hun vol pensioen. Hun aanstelling als luitenant rekent van den datum van hun laatst openbaar examen.

XVI. Jonge officieren, bestemd voor de artillerie of genie, zullen zich naar Indië moeten begeven binnen drie maanden, nadat zij den cursus te Chatham of Woolwich hebben volbragt.

NB. De secretaris van staat in rade heeft bepaald, door een som van 100 *p. st.* toetestaan aan ieder cadet, die een aanstelling krijgt bij de genie en artillerie na een verblijf van twee cursussen aan het collegie te Addiscombe, als tegemoetkoming voor de uitgaven van opvoeding en verblijf aan die inrigting.

KOLONIALE BERIGTEN.

Dezer dagen is uitgekomen een «Verslag van den oorsprong en den toenemenden bloei van het Britsch Instituut,» opgesteld door den heer Thomas Smith, een man, die een veeljarige ondervinding heeft en ten volle bekend is met de documenten, waarover het werk handelt. Men verneemt daaruit, dat de directeuren van het Instituut 23,150 werken van britsche kunstenaars hebben ten toon gesteld; dat er gedurende den zomer 7,680 werken van oude buitenlandsche meesters en van overleden britsche kunstenaars zijn ten toon gesteld geweest; en dat er 28,515 pond sterl. besteed is aan premiën, aankoop van schilderijen, vrijwillige giften, enz., sedert de oprigting van het instituut. Het medegedeelde strekt tot grooten lof van de directeuren. Het boek is doormengd met catalogussen van de ten toon gestelde werken en biographische berigten van de artisten. Ook is er een lijst bijgevoegd van de eigenaars, die voor de expositie schilderijen geleend hebben. Het boek is elegant gedrukt, en een begeerlijke zaak voor elk, die in de britsche kunstschool belang stelt.

Een half-officiële circulaire van majoor Barrow, betreffende de grondeigendomsregten in Oude, onder de tegenwoordige beknopte bepalingen, behelst een nadere uiteenzetting van de meening van het gouvernement betrekkelijk het landbezit in die provincie, dan uit het adres van den onderkoning was op te maken. Ze heeft betrekking op de proclamatie van verbeurdverklaring in 1858, volgens welke het geheele grondgebied aan de kroon was verbeurd, waardoor dus het gouvernement gemagtigd werd er over te beschikken of het op nieuw te schenken op de voorwaarden, die de regering zou goedvinden vast te stellen. Dien ten gevolge is de vrije en onbetwistbare schenking van het gouvernement nu voorgedragen aan elken landgebruiker, en kan hiertegen bij ondergeschikte ambtenaren geen twijfel bestaan. De gewoonte om met de tegenwoordige gebruikers afzonderlijke overeenkomsten aan te gaan, en waarbij het verschil omtrent het regt later zou worden uitgemaakt, wordt voor geheel verkeerd verklaard: de regten van alle partijen zijn behoorlijk in aanmerking genomen geworden, en de beslissing in elk geval als beslissend en duurzaam beschouwd worden. In geval de uitvoering eenige moeijelijkheid mogt opleveren, dan zal daarvan opgave geschieden aan den oppercommissaris, maar dit mag alleen bij uitzondering geschieden, en geenszins voor een zaak, waarop men regt heeft, worden gehouden.

De heer Schilling, de directeur van het Martinière-collegie te Lucknow, heeft, voor de door hem bewezen diensten, tijdens de belegering van Lucknow, van het gouvernement een jaghire ontvangen, ter waarde van 10,000 ropijen 's jaars. Hiervoor verliest hij zijn inkomen van 600 rop. 's maands. Naar men verneemt zijn ook dergelijke schenkingen van land gedaan aan de gebroeders Orr en Hearsey, benevens aan kapitein Bunbury, voor bewezen diensten en het verlies van betrekkingen. Dus zal er eerlang in Oude alléén, een grooter aantal Europesche planters zijn, dan in geheel Britsch Indie te zamen.

Vóór eenige dagen werd de halfjaarlijksche vergadering gehouden van de Bombay-, Baroda- en Centraal-Indische Spoorwegmaatschappij. Uit het bij deze gelegenheid medegedeelde verslag bleek, dat de gouverneur van Bombay en zijn raad beslist hadden, dat de aanleg voordeelig zoude zijn voor deze lijn tusschen de rivier Veturnee en het station Dhadur, en de groote Indian Peninsular-lijn, en er dus hun goedkeuring aan verleend hadden; door deze uitspraak was het dus uitgemaakt, dat de aansluiting met Bombay zoude doorgaan. De brug over de Nerbudda naderde reeds haar voltooijing; met de Taptee-waterleiding zou een aanvang gemaakt werden. Den 31 Augustus jl. waren reeds 143 mijlen tusschen Surate en Ahmedabad en 117 mijlen tusschen Surate en Veturnee. Tot den 19 November waren meer dan 67,000 ton materialen naar Bombay ingescheept. Bij parlementsacte kunnen de voluit betaalde aandeelen in kapitaal veranderd worden, waarvoor de goedkeuring van de vergadering werd gevraagd en verkregen. Van het geheele kapitaal van 1,399,281 p. st. waren er balansen in handen van 102,698 p. st. in de bank, en van 75,308 p. st. in handen van den Indischen Secretaris van den Raad. Het rapport werd met algemeene stemmen aangenomen. De voorzitter deelde mede, dat de werkzaamheden met den meesten spoed werden voortgezet; dat 123 mijlen van den spoorweg binnen twaalf maanden zouden worden opengesteld, en dat de geheele lijn, meer dan 300 mijlen lang, naar alle waarschijnlijkheid in 1862 voltooid zoude zijn.

Den 17 October ll. weigerden de werklieden, in dienst van de Assam Tea Company, hun gewonen arbeid te verrigten, indien ze geen hooger loon ontvingen. Daar het hun niet gegeven werd, bedreigden zij den directeur en den hoofdopziener van de factorij met den dood, en trokken naar de woning van laatstgenoemden heer, om de bedreiging ten uitvoer te leggen. Gelukkig was de adsistent-commissaris, kapitein Holroyd, onderrigt van de zaak en bekend met het stellige voornemen van de werklieden, om den moord te volvoeren. Hij deed dus een vijftigtal cipayers oprukken, ontwapende de oproermakers, nam 26 belhamels gevangen, veroordeelde er 21 tot gevangenisstraffen voor korten tijd en bood de overigen hun ontslag aan. Deze weigerden het aan te nemen, en verklaarden, met ineengeslagen handen, dat zij verkeerd gedaan hadden; zij hervatteden daarop hun werk, even als ondeugende kinderen zouden gedaan hebben. Van de genoemde compagnie in Indie is veel loffelijks te vermelden; maar zij is misschien wel wat vasthoudend geweest in haar

tarief van werkloonen. Toen zij nog niet tot haar tegenwoordigen bloei gekomen was, moesten de loonen noodzakelijk laag zijn; maar het schijnt, dat ze later niet genoegzaam zijn verhoogd. Nog konden de werklieden vertrekken, wanneer ze dit mogten verkiezen. Deze lieden zijn duizenden in getal en allen Cacharees.

Te Calcutta liep volgens de laatste berigten het gerucht, dat er aanmerkelijke veranderingen in het bestuur over de Noordwestelijke provinciën op til waren. In de eerste plaats zoude het oppercommissariaat over Oude afgeschaft worden, en ten tweede zouden de Noordwestelijke provinciën in twee luitenant-gouverneurschappen verdeeld worden; het eene, met de hoofdstad Agra, zou onder het bestuur van den heer Edmonstone komen, en het andere, dat den naam zou krijgen van de Centrale provinciën, hoofdstad Allahabad, zoude aan den heer Reade opgedragen worden. De Centrale provinciën zouden bestaan uit Oude, Ghazeepore, Benares, Mirzapore, Jaunpore, Azimghur, Goruckpore, Allahabad, Banda, Futtehpore en Cawnpore. De Noordwestelijke provincien zouden zijn Saharunpore, Mozuffernuggur, Meerut, Bolundhuhur, Allyghur, Muttra, Agra, Furruckabad, Mynpoorie, Etawah, Jubbelpore en Jhansi. Door deze schikkingen zal het gouvernement van de Noordwestelijke provincien geographisch zeer beperkt worden. Voorts zouden de heeren Gubbins en Campbell *sudder*-regters te Allahabad, en de heer Thornhill lid van den *Board of Revenue* aldaar worden. De heer Couper zal als gouvernements-secretaris naar Agra, en de heer Forsyth in gelijke betrekking naar Allahabad verplaatst worden.

Sedert de vermindering van de kosten voor telegrafische dépêches is het getal daarvan, uit Calcutta afgezonden, van 1,158 tot 1,933 's maands gestegen. De bepaling, volgens welke voor officiële dépêches met klinkende munt moet worden voldaan, heeft het getal daarvan van 274 tot 179 's maands verminderd. Het aantal vergissingen bij verzending van berigten in Bengalen gemaakt, alwaar men het meeste vertrouwen aan de contrôle schenken kan, bedroeg één in elke 762 woorden. Het prijstarief is het goedkoopste, dat in eenig land bestaat. Een berigt van 25 woorden, dat in Engeland over een afstand van 150 mijlen verzonden wordt, kost 2 rop.; van Londen naar Marseille, 815 mijlen, zijn de kosten 12 rop. 12 as.; van Londen naar Weenen, 1,206 mijlen, 12 rop. 12 as.; van Londen naar Triëst, 1,526 mijlen, 9 rop. 12 as.; Londen naar Petersburg, 1,877 mijlen, 16 rop. 12 as.; Londen naar Konstantinopel, 2,181 mijlen, 22 rop. 12 as.; New York naar New Orleans, 2,000 mijlen, 9 rop. 6 as.; terwijl hetzelfde getal woorden van Calcutta naar Benares, volgens de Indische berekening, 400 mijlen, 1 rop. 9 as. bedraagt; Calcutta naar Agra, 800 mijlen, 3 rop. 2 as.; Calcutta naar Madras, 925 mijlen, 4 rop. 11 as.; Calcutta naar Bombay, volgens de lijn 1,600, maar naar den kortsten afstand berekend 1,200 mijlen, dus zoo ver als Londen van Weenen, 4 rop. 11 as. Op Ceylon geeft men voor een berigt van Galle naar Kurrachee, 1,650 mijlen, 7 rop. 30 as.; Galle naar Peshawur, 2,100 mijlen, 9 rop. 6 as.

Volgens de laatste berigten uit Calcutta hield men het er aldaar voor, dat de regering voornemens was, om binnen kort over te gaan tot den verkoop van al de gouvernements-theeplantaadjen in de distrikten Kumaon en Massoorie.

De *Dacca News* geeft hoog op van een zeker soort van papier, dat *Kimchut* genoemd wordt, even als het 20 mijlen van Katmandoe gelegen dorp van dien naam, alwaar het vervaardigd wordt. In duurzaamheid en buigzaamheid schijnt het boven de gewone soorten te staan, terwijl de kwantiteit ter grootte van 30 bij 12 voet tegen den prijs van 9 à 13 ropijen per maund geleverd kan worden. Dit papier is tegen de verwoestingen van de insekten bestand. De inboorlingen verzekeren, dat het 400 jaar goed blijft. De redactie van het genoemde dagblad is in bezit van een sanskritisch manuscript, dat vóór 152 jaar op dergelijk papier geschreven en nu nog volkomen ongeschonden is. Waaruit de genoemde papiersoort vervaardigd wordt, wordt niet opgegeven.

Uit het verslag van den directeur van den plantentuin te Colombo blijkt, dat de voorgenomen uitgave van een inlandsche Flora naar wensch vordert, terwijl alle mogelijke pogingen worden aangewend om nuttige en sierlijke vreemde gewassen te acclimatiseren en op Ceylon aan te kweeken, als ook om een museum van botanie tot stand te brengen. Een heer had zich reeds in staat gesteld gezien eenige voortbrengsels uit het plantenrijk van het eiland te telen en uit te voeren, welke voor den handel van het grootste belang moeten zijn.

In de laatste berigten van Colombo, loopende tot den 18 November jl., wordt geschreven, dat het laat rijp worden van de koffij blijkbaar was door de omstandigheid, dat er in de laatste veertien dagen maar twee schepen met koffij vertrokken waren. Door deze vaartuigen waren 9,647 centenaars medegenomen, en wel 5,088 Plantation en 4,559 Native. Het totaal van den uitvoer van 1 October tot 12 November bedroeg 39,458 cwt., zijnde aanmerkelijk meer dan in de overeenkomende tijdperken van de drie laatste jaren. Het schoone weder in het begin van het saizoen had het vervoeren, de bereiding en de lading bespoedigd van de ingezamelde koffij.

In de meeste koffijdistrikten is het weder zoo goed geweest, als men maar wenschen konde, voor het rijpworden van den oogst, die, als hij behoorlijk binnen mogt komen, de grootste zou zijn, dien men op Ceylon ooit had ingezameld. Wel was er wat ligte koffij, en ook in sommige van de oudere distrikten een geringer inzameling, dan men wel verwacht had; maar over het geheel mag de opbrengst overvloedig genoemd worden. De groote en dringende behoefte was die aan werklieden om den oogst binnen te halen. De verdeeling van den oogst van 1 October tot 15 November was als volgt: Londen: Plantation 23,450 cwt.; Native 12,223 cwt.; totaal 35,673 cwt. Liverpool: Plantation 163 cwt.; Native 1,538 cwt.; totaal 1,701 cwt. Amsterdam: Plantation 1,262 cwt.; Native 822 cwt.; totaal 2,084 cwt. Totaal: Plantation 24,875 cwt.; Native 14,583 cwt.; totaal 39,458 cwt.

De onlangs gehouden *durbar* van taloekdars en andere inlandsche hoofden te Agra werd niet zoo talrijk bezocht, als men had mogen verwachten, en wel ten gevolge van een dier geruchten, waaraan de Aziaten zoo ligt gehoor verleenen en die hen als met een panischen schrik vervullen. Men had namelijk uitgestrooid, dat de uitnoodiging van den gouverneur-generaal, aan de inlandsche hoofden gerigt, slechts een voorwendsel was, en dat deze heimelijk het plan gevormd had deze lieden in hechtenis te nemen en ter verantwoording te roepen. Het buitengewoon sterke escorte van den gouverneur-generaal is zeker niet bijzonder geschikt geweest om dezen verkeerden indruk weg te nemen. Vele hoofden waren nogtans tegenwoordig, en over het geheel schijnt deze eerste openbare verzoening van bestuurders en bestuurden aan alle zijden een gunstigen indruk te hebben achtergelaten.

Toen het Hof van Ava omringd was door de afgevaardigden van hen, die in 1857 trachtten het Britsche juk af te werpen, heeft de koning, naar men zegt, hen met de volgende woorden aangesproken:

«Zegt hun, en maakt het door het gansche land bekend, dat, als de cipayers opstaan en in staat zijn de Britsche magt in Pegu te vernietigen; wanneer er dan nog maar één Britsch officier zal overblijven, die zich in zijn positie weet te handhaven, dan zal ik, om den wille van dien officier en van zijn gouvernement, de Engelsche regten aldaar eerbiedigen. Maar als de cipayers de overhand krijgen, dan zal ik met een leger van honderd duizend man optrekken en hen in zee jagen.»

«Men ziet dus,» zoo voegt de berigtgever uit Madras er bij, «dat de *Lord of the Golden Foot* het nog zoo kwaad niet meent.»

In het distrikt Orissa zijn, volgens berigt uit Bengalen, in den laatsten tijd weder herhaalde malen menschen geofferd, waarbij het, zoo mogelijk, nog gruwelijker toegegaan is, dan in vroeger tijd. Ten einde deze misbruiken, welke men zich gevleid had, dat voor goed afgeschaft zouden zijn, tegen te gaan, werden er krachtige maatregelen genomen om de belhamels te straffen. Volgens de jongste berigten, was de assistent van den agent in de heuvelstreken van Orissa naar de schuldigen gezonden, vergezeld van een korps sebandies, om een einde te maken aan deze onmenschelijke Meriah-offers.

Het ontwerp voor immigratie op Ceylon heeft niet aan de verwachting beantwoord, zoodat er groot gebrek aan werklieden bestaat. De commissarissen hadden een ordonnantie opgesteld over verlengde contracten, welke den 19 November door de planters-associatie zou worden bediscussiëerd. Personen die de Tamils kennen, gelooven, dat de proeve, wat hen betreft, gevaarlijk is. Wanneer zij geroepen worden een papier te onderteekenen, dan maakt de grootste vrees zich van hun gemoed meester. Geschreven verbindtenissen voor één jaar zijn tegenwoordig wettig, maar worden zelden of nooit aangegaan. Een van de redenen is, dat de koffijplanter op Ceylon niet, zoo als de suikerplanters op Mauritius, gedurende al de maanden van het jaar de diensten van koelies behoeft. Wat hieromtrent ook door de wetgeving moge worden beproefd, zooveel is zeker, dat er een behoorlijke voorzorg zal worden in acht genomen.

In een dagblad van het eiland *Ceylon* leest men het volgende:

«Voor eenige maanden vestigden wij de aandacht van het gouvernement op de omstandigheid, dat het zich liet aanzien, dat er spoedig een te kort zoude zijn in de hoeveelheid zout in de verschillende distrikten, en trokken wij het staatkundige van den door het gouvernement toegestanen uitvoer van zout uit de noorder-provincie naar Indie in twijfel. Nu blijkt, dat de vier provincien te zamen, in plaats van 500,000 cwts. in voorraad te hebben, zoo als de regel is, er niet meer dan 138,268 bezitten en dat er in de zoutmagazijnen van Putlam in den laatsten tijd, door de weêrsgesteldheid voor een waarde aan zout van 600 pd. sterling gesmolten is. Wanneer de aanwinning van zout te Hambantottee en op andere plaatsen niet aanzienlijk is, dan vreezen wij, dat er spoedig voor eigen gebruik zout zal moeten worden ingevoerd.»

Bij de inspectie van de parelbanken op Ceylon is gebleken, dat bijna al de oesters, die men bij het einde van de visscherij van dit jaar onopgevischt had gelaten, waren verdwenen, en dat er sterk vermoeden bestond, dat het hiermede niet rigtig was toegegaan; dientengevolge zal er in 1860 geen visscherij plaats hebben. Intusschen bestaat er alle vooruitzigt, dat er in 1861 een groote en kostelijke visscherij zal kunnen geschieden; de jonge oesters zijn talrijk, en de stalen van parelen, die men daarvan verkregen heeft, van een uitmuntende kwaliteit.

Door een bewoner van Madras is een premie van 200 ropijen uitgeloofd voor de beste proeven in het engelsch of canareesch: «over het godsdienstig geloof van de Hindoes», waarin moet aangewezen worden: zijn Vedische vorm, de veranderingen, die het ondergaan heeft, en de meening daarover van de inboorlingen, vooral van die in Zuid-Indie. Voorts zal nog een prijs van 100 rop. worden gegeven, wanneer de schrijver het verkeerde van het Hindoeïsme en het voldoende van het Christendom aantoont, om de geestelijke behoeften van den mensch te bevredigen. De missionarissen van Bangalore zullen de uitspraak doen.

De bekende publicist Jules Duval heeft dezer dagen een overzigt geleverd van de fransche koloniën in andere werelddeelen, waarvan wij de hoofdzaken in korte woorden laten volgen:

«De kolonie aan den Sénégal gaat onmiskenbaar met rassche scheden vooruit; de berigten, die van daar ontvangen worden, melden telkens nieuwe bijzonderheden, waaruit blijkt, dat de fransche invloed er steeds toeneemt. Onlangs is er te Saint-Louis een school opgerigt, waarin zooveel mogelijk de kinderen van de inlandsche hoofden opvoeding en onderwijs ontvangen. Deze school werd in Augustus jl. bezocht door twee en twintig kweekelingen. Die, welke veel aanleg toonen, worden naar Algiers gezonden, om daar een hoogere opleiding te ontvangen. Men stelt zich dus voor, dat met der tijd de hoofden, de reizigers, de kooplieden, ja zelfs de missionarissen uit inlanders zullen bestaan. Buitendien zijn er verscheiden andere scholen in werking, alsmede bestaat er een bibliotheek, die te Saint-Louis gevestigd is, en waarvan de toegang alle dagen openstaat.

«Het stelsel aan den Sénégal gevolgd, heeft zelfs in het verre Oosten weêrklank gevonden, daar de Gouverneur Saisset, die vóór eenige maanden naar Nieuw Caledonië vertrokken is, bij zijn optreden aldaar aanstonds zijn ernstig voornemen daartoe heeft geopenbaard, en ook al spoedig de handen aan het werk heeft geslagen. Men beklaagt zich echter hier inzonderheid, dat de immigratie, niet alleen van Afrikanen, maar ook van Chinezen, Maleijers en Hindoes, verboden is.

«De toestand van fransch Guyana schijnt niet zeer bevredigend. Ook schijnen de gunstige verwachtingen, die men van den onlangs benoemden gouverneur koesterde, te hoog gespannen te zijn geweest. Zoo veel is zeker, dat men ducht, dat de emancipatie van 1848 niet meer dan een ijdele klank zal zijn, zoodat men van die emancipatie niets verder te wachten heeft, dan dat het woord «slaaf» en de ligchamelijke straffen worden gesupprimeerd. Onlangs zijn er te Cayenne bepalingen gemaakt op het openbaar lager onderwijs, die ongetwijfeld nadeelig zullen werken. De schoolgelden zijn o. a. verhoogd, en vooral voor buiten de stad wonenden.

«Op Martinique is in de maand Augustus van dit jaar in de stad Port de France, het standbeeld ingewijd van keizerin Josephine, die den 23 Junij 1763 op dit eiland geboren werd. Dit beeld heeft men te danken aan de hand van een Creoolsch kunstenaar. Op dit, zoowel als op de overige eilanden, die Frankrijk in de West-Indiën bezit, gevoelt men grooten last van het verbod, om de spaansch-amerikaansche munt te gebruiken. De veelvuldige klagten hierover hebben intusschen nog geenerlei effect gehad. De suiker-oogst op de Antillen liet zich heel gunstig aanzien.

«Réunion lijdt nog altijd aan de gevolgen van de cholera. Er wordt aan gedacht een telegrafische gemeenschap tusschen Bourbon en Mauritius in het leven te roepen.

«De kwestie over de visscherij op New-Foundland is door kommissarissen onderzocht, maar de beslissing van dit geschil is nog niet bekend.»

MAILBERIGTEN.

Uit de *Javasche Couranten*, loopende tot 5 November jl., ontleenen wij de volgende berigten:

BATAVIA, 25 October. *Palembang*. — Gedurende de maand September viel ter hoofdplaats weinig belangrijks voor.

De handel was vrij levendig.

Banka. — Den 30sten September jl. werd berigt ontvangen van het aanwezen van kleine zeeroovers-vaartuigen, alsmede dat zij eenige visschers op de kusten van het district Djeboes hadden aangerand en geplunderd, terwijl mede nabij het eiland Poeloe Pandjang, gelegen voor de monding van de Marawang-rivier, eene sampan met verdachte personen was gezien.

Dadelijk werden drie kleine gewapende vaartuigen, bemand met matrozen van eene kruisprauw en eenige ingezetenen der plaats, uitgezonden, ten einde de roovers op te sporen, met het gevolg dat eene rooversprauw twee dagen later bij Karang Seriboe, beoosten Muntok, werd ontdekt en vervolgd. Het mogt niet gelukken de roovers in handen te krijgen, vermits zij, sneller roeijende, naar den Sumatra-wal zijn ontsnapt. Eene kleine, doch sterk bemande rooversprauw is verscheidene malen in de nabijheid der Nangka-eilanden gezien.

Van de derwaarts gestevende kleine vaartuigen is nog geen berigt ontvangen.

De kruisprauwen zijn op verschillende punten van het eiland kruisende, terwijl Zr. Mr. stoomschip *Samarang* op zijne reis naar Riouw ook de noordelijke kusten van Banka en de Toedjoe-eilanden zal bezoeken.

Op den 26sten September is op de hoogte van Tandjong Poeni verongelukt eene op Europesche wijze getuigde tjemplong, gevoerd door A. A. Abels, groot zeven lasten, komende van en te huis behoorende te Bezoeki en bestemd voor Riouw.

Het vaartuig is, na op eene zandbank gestooten te hebben, verongelukt; de equipage, bestaande uit zes man, is gered.

Op het vernemen dier tijding is eene kruisboot afgezonden om hulp te verleenen; deze heeft de bemanning naar Muntok overgebragt, doch van de lading niets kunnen redden dan eenige inventaris-goederen.

De weêrsgesteldheid was gedurende de maand September vrij droog, ten gevolge waarvan in sommige districten gebrek aan water bestond en de mijnarbeid schade leed.

Riouw. — In den nacht van den 7den op den 8sten October jl. gelukte het aan eene van Riouw uitgezonden politiemagt om de schuilplaats te overvallen van eenige beruchte zeeroovers, die reeds gedurende verscheidene jaren de wateren van Riouw en Singapore voor den kleinhandel onveilig maakten. Sedert eenigen tijd hadden zij meer bepaald de omstreken van laatstgenoemde plaats tot het tooneel hunner euveldaden gekozen en trokken zich telkens na het plegen daarvan tusschen de talrijke eilanden, ten noorden van Battam gelegen, en tusschen die, welke den Boelan-archipel uitmaken, terug. Eindelijk verkreeg men te Riouw de zekerheid, dat zij zich dikwerf ophielden op zeker eiland Poelo Ajasem genaamd, waar zij dan ook op bovengenoemd tijdstip door de bedoelde politiemagt aangetroffen en aangevallen werden. Ofschoon de roovers zich hardnekkig verdedigden en in getalsterkte de uitgezonden magt evenaarden, zoo niet overtroffen, gelukte het echter aan deze om gedurende den strijd een der meest gevreesden te dooden, zijnde zekere Padjoeh, die, volgens mededeelingen van eenige Maleijers, een der hoofdaanvoerders is geweest bij den aanval in de maand Junij jl., op eene allerbrutaalste wijze in de nabijheid van Singapore, op een vaartuig, met beambten van de waterpolitie aldaar bemand, gedaan. Bovendien werden drie roovers gevangen genomen en waarschijnlijk nog twee gewond. Aan den hoofdleider, Pa Ranteh, gelukte het met eenigen der zijnen, door de duisternis begunstigd, in het digte kreupelgewas te ontkomen. Men koesterde echter de gegronde hoop om ook deze vlugtelingen onschadelijk te maken. De gunstige afloop van dezen aanval is grootendeels toe te schrijven aan de goede leiding en den betoonden moed van den djoeragan Moor, gezagvoerder der gouvernements-hulpboot n°. 2.

Zuid- en Ooster-afdeeling van Borneo. — De exploitatie der steenkolen wordt voortgezet en alle pogingen worden in het werk gesteld om de productie van kolen zoo groot te doen zijn, als in de gegeven omstandigheden doenlijk is. De lage waterstand der rivier gedurende de maand September jl. is oorzaak geweest, dat er niet veel kolen van den gereed liggenden voorraad bij de mijnen zijn afgevoerd geworden.

Celebes. — Berigten over de maand September luiden als volgt:

De padi-oogst was op de meeste plaatsen afgeloopen en gunstig uitgevallen. Het nog te veld staande gewas liet zich mede gunstig aanzien. De aanplant van tweede gewassen werd zooveel mogelijk bevorderd.

De handel te Makassar was vrij levendig: Van 10 Augustus tot 10 September liepen aldaar de haven binnen 4 Nederlandsche, 8 Engelsche, 1 Deensch en 1 Hamburgsch, en vertrokken 10 Nederlandsche, 1 Hamburgsch en 2 Engelsche schepen. Het aantal aangekomen inlandsche vaartuigen, zoo van Java en elders, als van kustplaatsen op Celebes zelf, bedroeg in genoemd tijdvak 118, terwijl vertrokken 102. Ingevoerd werd voornamelijk koffij, rijst, tripang, was, lijnwaden, garen en amfioen; uitgevoerd rijst, tabak, koffij, paarlmoer, gambier, enz.

Van zeeroof werd niets vernomen.

De gezaghebber van Saleier bezocht in de maand Augustus naar gewoonte de zuidelijke regentschappen van dat eiland, waar hij alles in rust en orde aantrof. De hoofden werden door hem aangespoord om te volharden in het zich onthouden van handel met de Boniren.

Ook de gezaghebber van Boelekomba en Bonthain bezocht verscheidene regentschappen zijner afdeeling, waar hij mede alles rustig vond.

Berigten omtrent Boni over Boelekomba te Makassar ontvangen behelsden, dat een Bonisch zendeling bij kraeng Kadjang was gekomen met eenen brief, houdende last om alle zendelingen van het Gouvernement, alsmede Aroe Palakka, zoo hij te Kadjang mogt komen, om het leven te brengen. Dezelfde last zoude door geheel Boni verspreid zijn. Kraeng Kadjang en Kraeng Boelekoempa kregen last, versterkingen aan te leggen en zouden, indien zij aan dit bevel niet voldeden, als vijanden van Boni beschouwd worden. De versterking te Balangtiëng werd ten gevolge van het aanwezen van Aroe Palakka te Boelekomba, sterk bewaakt.

Zoowel te Kadjang, als te Sandjai, Boelo Boelo en Boni was men zeer bevreesd voor de gevolgen van het vermoorden der zendelingen van Aroe Palakka.

Uit de Noorder districten wordt gemeld, dat de rust in de bergdistricten hersteld en een groot gedeelte der bevolking, dat allengs gevlugt was, weder naar zijne negorijen is teruggekeerd. In opvolging der jaarlijksche gewoonte zond ieder bergregentschap lieden naar Maros om aan de wegen aldaar te arbeiden. Kraeng Gantarang, een der vijandelijke aanvoerders, die voornemens was in het tweede pachtdistrict invallen te doen, is op het vernemen der nederlaag van Doeloeng Lamoeroe met zijne bende teruggetrokken. De verschillende nederlagen, door den vijand achtereenvolgens ondervonden; hebben hem hoogst waarschijnlijk tot verlating van het geheele gouvernements-grondgebied genoopt.

Amboina. — Gedurende de eerste helft van de maand September jl. was het weder droog, terwijl het gedurende de laatste helft bijna aanhoudend regende.

De gezondheidstoestand der bevolking was in de laatste helft dier maand minder gunstig dan in de vorige maanden.

Menado. — De geruchten omtrent het heerschen van pokken in de landen op de Noordkust van Celebes zijn gebleken ongegrond te zijn.

Niettegenstaande de Z.-O. wind sterk doorwoei, bleef de regen gedurende de maand Augustus jl. aanhouden.

In de eerste helft dier maand hadden dagelijks, en soms tot twee of driemalen daags ligte aardbevingen plaats; later is dit natuurverschijnsel slechts enkele keeren waargenomen.

De padi-oogst van de drooge velden is afgeloopen en heeft over het algemeen een goed resultaat opgeleverd.

De aanhoudende regen oefende eenen nadeeligen invloed uit op het plukken en bereiden van koffij.

De levering bedroeg dan ook slechts 2008 120/125 pikols, zoodat op ult. Augustus jl. van 1 Januarij 1859 af in het geheel zijn ontvangen 17203 49/125 pikols.

De tweede oogst zal minder bedragen dan verwacht werd, doordien vele vruchten aan de boomen zijn verrot of ontijdig zijn afgevallen.

— 28 October, *Palembang*, — De muiteling Pirahon van Endekat (Lematang Oeloe) zwerft steeds in de bosschen van Goemai Talang rond. Onophoudelijk door pradjoerits nagezeten, zoodra eenig berigt omtrent zijn verblijf te eeniger plaatse is ingekomen, acht hij zich nergens veilig en begeeft zich telkens bij hunne nadering naar afgelegen oorden, waar hij een schuilhoek meent te zullen vinden.

Op den 29sten September jl. rukte op die wijze een detachement militairen en pradjoerits naar eenige talangs of koeboeans (schuilplaatsen in de wildernis), in Goemai Talang gelegen, waar men vernomen had, dat eenige kwaadwilligen met Pirahon zich ophielden. Toen deze troepen de bedoelde talangs naderden, staken de muitelingen deze in brand, na zich een korten tijd te hebben verdedigd. De luitenant Tomey, kommandant van het detachement, kreeg bij die gelegenheid een schampschot en een pradjoerit alsmede een koeli werden bij die gelegenheid doodelijk gewond. Op de plaats van het gevecht werden twee lijken gevonden, welke

de muitelingen door hunne overhaaste vlugt niet hadden kunnen medenemen, benevens eenige wapens.

Na verder nog eenige plaatsen bezocht te hebben, keerde de kolonne op den 3den October naar Lahat terug, zonder op den terugmarsch verontrust te worden. Te Soeka Rameh, hoofd-doeson van Goemai Talang, werd een inlandsch ambtenaar met 26 pradjoerits achtergelaten om plaatselijk eenige schikkingen te maken en orde en rust te bevestigen.

Niets wordt onbeproefd gelaten om Pirahon magtig te worden.

Een ander hoofd-opstandeling, pangeran Tandjong Sirih, zwerft eveneens, geheel verlaten door zijnen aanhang, rond.

In Kikim bleef het rustig en de zaken aldaar keerden tot haren gewonen stand terug. De bevolking was er druk bezig met de ladangs te bewerken en de wegen in orde te brengen.

In de overige districten mogt men zich over eene gewenschte rust verheugen. Ook in Ampat Lawang en Redjang liet de stand van zaken niets te wenschen overig.

— 1 November. — *Lampongsche districten.* — Gedurende de maand September werden door den resident bezocht de noordwestelijke en noordelijke deelen zijner residentie, over eene uitgestrektheid van 350 palen. Overal heerschten rust en tevredenheid. Ingekomen berigten omtrent gebrek aan voedingsmiddelen in de bovenlanden van het district Toelang Bawang werden onjuist bevonden. Wel was door het mislukken van eenige ladangs in de Abong niet overal genoegzaam rijst voorhanden, maar in dit gebrek was voorzien door ruimen aanplant van andere levensmiddelen.

De jonge koffijaanplantingen stonden voortreffelijk. In het district Toelang Bawang zijn ongeveer een half millioen boomen geplant en in de kweekbeddingen zijn 800,000 jonge planten aanwezig. Vele inlanders plantten koffijboomen uit eigen beweging boven het met de hoofden overeengekomen cijfer.

In de omstreken van Telok Betong is eene belangrijke uitgestrektheid boschgrond voor de pepercultuur gereed gemaakt, zoodat ongeveer 100,000 boomen in de aanstaande westmousson aldaar zullen aangeplant worden.

De katoencultuur zal boven verwachting goed slagen. Vele velden, die beplant zijn, hebben toch aanhoudende regens zonder schade kunnen doorstaan.

Het graven van waterleidingen en het leggen van dammen voor sawah's gaat steeds goed vooruit.

De weêrgesteldheid was vrij gunstig. Droog weder gedurende ruim drie weken verschafte gelegenheid om bosschen te vellen en te verbranden voor den droogen rijstbouw, de peper- en de koffijcultnur.

Op den 25 September kwam van Moeara Doea (Palembang) te Telok Betong aan de controleur van van Delden met zijne vrouw en twee kinderen. Hij maakte deze reis, welke tot de zeldzaamheden mag gerekend worden, over land in achttien dagen en betrekkelijk gemakkelijk. Overal trof hij eene volkomene rust en ingenomenheid met het Europesche bestuur aan.

Zuid- en Ooster-Afdeeling van Borneo. — Door het ontvangen van nadere tijdingen zijn wij thans in staat meer uitvoerige berigten mede te deelen omtrent het voorkomende in onze nommers van 24 Augustus, 21 Septembes en 12 October jl,

De eerste aanlegger van den opstand, Panembahan Moening, welke voorgaf bovenmenschelijke magt te bezitten en zich zoowel onder de lagere als hoogere klassen der bevolking aanhang had weten te verwerven, aanvankelijk met het uitsluitend doel om tegen den sulthan Tjamdjid Illah ten strijde te trekken, is plotseling door zijnen aanhang verlaten, toen deze bemerkte, dat de door hem onkwetsbaar gemaakte voorvechters door onze troepen bij voorkeur getroffen werden. Hij zwerft thans verlaten rond. Zijn aanhang heeft zich verdeeld onder de gecompromitteerde hoofden, welke den opstand voortzetten, zoo als Antasari, Amin Oelah, demang Deman, Ali Abkar en vele anderen. Door de hulp van dweepende priesters en door bedreigingen van onwillige kampons om hen te volgen, te verbranden als anderzins, weten deze hoofden telkens hunne magt te vernieuwen of te versterken.

Op den 27sten Julij ondernamen de stoomschepen *Celebes* en *Tjipanas* eenen togt op de Kapoeas-rivier en vernielden bij die gelegenheid, de rivier op en neder stoomende, na hevig schieten, voornamelijk met 30 pd. kanonnen en mortieren van 16 duim, eene vijandige benting, welke ongeveer 4 uren stoomens boven de kampong Palankai, den bezetten post in Poelo Petak, opgeworpen was. Tevens veroverde men eene zoogenaamde Kota Mara, of van zware boomstammen, uitermate sterk vervaardigde drijvende benting, om welke te nemen of te vernielen de togt voornamelijk ondernomen was.

De op den 4den Augustus te Goening Lawak behaalde overwinning, vroeger reeds kortelijk vermeld, bestond voornamelijk uit de inname stormenderhand van eene zeer sterke benting, welke op eenen nagenoeg 100 voeten hoogen heuvel was gelegen.

Na eene eerste ontmoeting met den vijand bij Soengi Besaran, waar de aanval door digt opeen gedrongen muitelingen uiterst woest was, vatte de kolonne aan den voet van dezen heuvel post, terwijl de vijand haar met geweerschoten en steenworpen bestookte, en opende uit twee houwitsers en twee handmortieren een wel gerigt vuur op de benting. De eerste grenaatworpen werden door de opstandelingen met een uittartend gegil ontvangen; doch allengs verminderde dit geschreeuw. De bestorming werd hierop ondernomen, en voor dat de sappeurs de poort der benting had kunnen openhakken, klouterde de 2de compagnie van het 9de bataillon onder bevel van den kapitein Schiff tegen de binnenwaats hellende, ongeveer 10 voet hooge planken beschoeijing op en nam in een oogenblik, onder een luid hoera van de benting bezit. De muitelingen wachten de bestorming niet af, maar vlugtten van de andere zijde uit hunne versterking in een ondoordringbaar bosch. In de benting vond men onder andere verscheidene van Kalangan afkomstige voorwerpen, als rustbanken, tafels, stoelen enz.

Op den 6den Augustus veroverde de *Celebes*, toen echter zonder inspanning, eene tweede Koda Mara, gelegen tusschen Poela Kanamit en den vasten wal, welke naar Palankai werd medegenomen.

Den 17den Augustus stoomde de kolonel Andresen naar Marahaban, waar hij de kampong goed bevolkt en de hoofden in eene tevredene en rustige stemming aantrof. Vervolgens begaf hij zich aan boord van de *Celebes* naar Palankai en van daar door de *Boni* en *Tjipanas* gevolgd naar de plaatsen, waar op den 27sten Julij en den 6den Augustus gestreden was. Op de laatste plaats werd weder eene nieuwe, doch nog niet voltooide en onbezette Kota Mara aangetroffen,

Behalve de overblijfselen van de vroeger vernielde benting vond men op de eerstgenoemde plaats mede eene nieuwe, in aanbouw zijnde, uit zware boomstammen opgetrokken benting. Onmiddelijk landde eene divisie onder bevel van den luitenant ter zee 2de klase Steffens, drong het daar aanwezige digte bosch in; tot dat zij op een onbegaanbaar terrein stuitte, verbrandde de benting, doch trof nergens vijanden aan. Voor deze benting was aan een uitstekenden boomtak eene lange wimpel met de Hollandsche kleuren, doch in omgekeerde orde, vastgemaakt: de beteekenis hiervan bleef onbekend.

Nadat de kolonel Andresen den 21sten Augustus in persoon het fort te Tabanio, waarop den 14den te voren een vergeefsche aanval was gedaan, had verkend, werd dit fort, zoo als reeds gemeld is, den 27sten daaraanvolgende stormender hand ingenomen en bezet.

De magt, daartoe gebezigd onder bevel van den kapitein-luitenant ter zee J. A. K. van Hasselt, bestond uit de schepen *Ardjoeno*, *Montrado*, *Celebds*, *Onrust* en *Boni*, op welke bodems zich ongeveer 230 manschappen als versterking van het reeds aanwezige personeel hadden ingescheept.

Nadat het fort en zijn omtrek zoo veel mogelijk waren onderzocht en eveneens de schepen zoo digt mogelijk bij het fort waren gebragt, begonnen in den morgen van den 27sten Augustus de *Montrado* en *Celebes* het fort te beschieten. Onderwijl werd gedebarqueerd en sleepten de manschappen met voorbeeldeloozen ijver twee 12ponders en hunne zware affuiten, benevens een houwitser en twee mortieren van 12 duim, naar de daarvoor bestemde plaatsen. De vijand schoot aanhoudend met zijn geschut en geweer, doch meestal te hoog, en hief van tijd tot tijd een luid geschreeuw aan. Ongeveer ten tien ure stond een 12ponder op ruim 400 ellen van het fort in batterij en korten tijd daarna de tweede, even als het overige ontscheepte geschut. Schanskorven werden geplaatst en het vuur ook van de landzijde geopend. De landingsdivisie was achter de batterij en tirailleur werkzaam. Een door den luitenant ter zee 2de klasse van Alphen gerigt schot trof den vijandelijken vlaggepaal, welke onder een levendig hoerah! van onze zijde nederviel. De meeste schoten werden uitmuntend gerigt; zoodat reeds omstreeks 12 ure eene voldoende bres in de sterke muren van het fort was gemaakt. Bijna te gelijker tijd lieten de schepen in zee het sein opgaan: „de vijand vlugt," en stormden de manschappen naar binnen om den vijand tot aan de rivier te vervolgen. 37 Personen werden gevangen gemaakt en 4 praauwen benevens ettelijke stukken geschut veroverd. Het verlies aan onze zijde bestond uit 2 gekwetsten.

Twee inlandsche handelaren, te Bandjermassin gevestigd, boden zich aan om in iedere kampong van Tanah Laut bevelschriften rond te brengen, bevattende de aanmaning om geene kwaadwilligen in de kampongs te dulden en de hoofden van den opstand tegen eene geldelijke belooning uit te leveren. Een dezer zendelingen is in 33 kampongs geslaagd, doch de andere is, waarschijnlijk ten gevolge van overdreven dienstijver, vermoord geworden.

Toen te Martapoera berigt was ontvangen, dat bij Moeara Stamboel eene van Pengaron afgekomen ijzeren laadschouw was beschoten en aangehouden werd dadelijk eene verkenning derwaarts gezonden. Deze wisselde slechts eenige geweerschoten met de op genoemde plaats verzamelde muitelingen, doch op den volgenden dag gelukte het aan den kapitein Schiff hen geheel uiteen te drijven en een gevoelig verlies toe te brengen. Vier hadji's werden bij deze gelegenheid gevangen genomen en alle gesneuvelden en gevangenen waren als met djiemats overdekt.

In den nacht van den 23sten op den 24sten September werd het zout-pakhuis te Palankai (Poelo Petak) door de muitelingen plotseling aangetast, hoewel de aldaar bevelvoerende luitenant Bichon nog ten 1 ure de ronde had gemaakt zonder iets te bespeuren, dat achterdocht kon verwekken, en behoorlijk schildwachten waren uitgezet. Omstreeks 11½ uur meende één dezer onraad te bespeuren, riep werda, doch bekwam geen antwoord. Zich willende vergewissen, of hij werkelijk iets gezien had, drongen plotseling drie Dajakkers op hem in. Hij gaf vuur en trok zich in de versterking terug; maar te gelijker tijd drong een twintigtal muitelingen daarbinnen, welke zich onmiddellijk verspreidden. De luitenant Bichon, uit zijne kamer komende, viel dadelijk door een lanssteek zwaar in den buik gewond. Evenzoo sneuvelde een Europeesch kanonnier. Bovendien werden zes onderofficieren en manschappen gewond. Onverwijld werd op de indringers gevuurd, die spoedig over de palisadering op de vlugt gingen.

In den vroegen morgen van den 26sten Augustus naderden 45 opstandelingen in vaartuigen de schans van Thuijll. Vóór dat de schildwacht hen bemerkte, waren zij uit hunne vaartuigen op den wal gesprongen en over de borstwering in de schans gedrongen, waar zij in een oogenblik den kommandant, een sergeant en negen manschappen, aan welke laatsten juist een oorlam werd uitgereikt, verwondden. Zij werden echter weder buiten de schans gejaagd, waar zij zes dooden achterlieten.

Weinige nren later bedreigde Bandjermassin een dergelijk ongeval. Aan de Antasan Ketjil, een der weinige toegangen tot de hoofdplaats, welke sedert het uitbreken van den opstand niet versperd zijn, verzamelden zich omstreeks 8 ure in den morgen eenige uit de Kweem komende praauwen, waarin een honderdtal met lansen en klewangs gewapende personen was gezeten. Deze verlieten hunne vaartuigen en trokken op het etablissement aan. Voorop ging een hoog bejaard man, voor wien een vaandel, uit een tijgervel vervaardigd, gedragen werd. Als deze troep tot aan de zoogenaamde kampong Boegis gekomen was, werd hij aangeroepen door een volgeling van den tijdelijk te Bandjermassing aanwezigen jongen radja van Pegatan. Deze radja voegde zich onmiddellijk bij zijnen volgeling en vroeg aan den ouden man, waar hij naar toe wilde. Deze antwoordde dat hij slechts voorbij wenschte te gaan; doch hierin werd hij door de gevelde lansen van den radja en zijne volgelingen belet. De oude man wilde de lansen afweren en riep tot zijn gevolg: „hadja! hadja!" Spoedig kwam een twaalftal Boeginezen zich bij den radja voegen, waarop de aankomende troep in allerijl de vlugt naar zijne praauwen nam. De oude man; welke alleen was overgebleven, ging slechts langzaam achteruit en liet zich met de lansen terugdringen.

Inmiddels was in Bandjermasin zelf alles in rep en roer gebragt door het geroep: „brandal datang." De meeste Europeanen vlugtten met hunne familien naar het fort, waaruit zij noode konde bewogen worden om zich weder naar hunne huizen te begeven. Evenzoo verliep een groot deel der inlandsche bevolking, welke echter langzamerhand weder terugkeerde.

Bij nader onderzoek is gebleken, dat de bedoelde oude man was Kiai Mangon Karsa, districtshoofd van de Kween en onderhoorigheden. Hij is den volgenden morgen gearresteerd. Buitendien zijn te Bandjermasin en te Martapoera 43 muitelingen in arrest, welke aan den aanslag op Kalangan en later feitelijk verzet hebben deel genomen.

Het stoom-adviesvaartuig de *Tjipannas* is ten gevolge van het springen van den stoomketel bij Poelo Kanamit in de Kapoeas gezonken. De opvarenden zijn allen door de bemanning van het digtbij liggende stoomschip *Montrado* gered. De machinist en drie vuurstokers der *Tjipannas* hebben bij deze ramp brandwonden gekregen, waaraan een der laatsten is overleden.

Op den 26sten September werden de opstandelingen door twee detachementen, ieder sterk 30 man, onder bevel van den adjudant, dienstdoenden officier Serquet en den adjudant-onderofficier Sanselé bij Soengi Besaran en Soengi Pring met een belangrijk verlies uiteengejaagd.

Den volgenden dag behaalde de kapitein Schiff voor de tweede maal eene overwinning bij Goenong Lawak, waar de vijand op nieuw eene benting had opgerigt. Het vuur van den vijand werd door eenige juist aangebragte schoten uit een houwitser beantwoord en toen het eerste verflaauwde, besloot genoemde kapitein tot de bestorming. De opstandelingen hielden moedig stand. Voor en in de benting werd dapper gestreden, tot dat onze soldaten den vijand over zijne palissadering heenjoegen, waarover de vijand reeds zijne gesneuvelden en gekwetsten had geworpen. De magt der opstandelingen, hier verzameld, werd op 300 man geschat, waarvan een honderdtal buiten gevecht werd gesteld. Zoowel bij de bestorming, als bij de vlugt der vijandelijke bezetting had het kartetsvuur eene verschrikkelijke uitwerking. Ettelijke kanonnen en vaandels zijn bij deze gelegenheid, even als bij vroegere gevechten, veroverd. De plaats wordt thans om beurten door Martapoerasche prinsen bewaakt en om de twee dagen wordt er eene verkenning, van Martapoera uit, heen gezonden, om te beletten dat de opstandelingen zich daar andermaal nestelen.

Timor. — De gewezen Otopatra (krijgsoverste) van Tatoe Iki, genaamd Nai Sani, wonende te Batoe Nai Banoe, thans Bakki Moeni (een titel, die den rang van Fettor aanduidt) is te Paritti aangekomen om zich te onderwerpen.

Deze Otopatra was in den oorlog van 1857 tegen den fettor van Takaip, Bakikooi, de hoofdhandlanger van dezen.

Volgens zijne verklaring was hij door den grooten invloed van Bakikooi gedwongen geworden met dezen gemeene zaak te maken.

Hij is thans in de plaats van Bakikooi als fettor van Takaip opgetreden.

— 4 November. *Patjitan.* — Reeds is vermeld, dat door de geheele afdeeling, in de strekking van het zuiden naar het noorden, vrij hevige aardschuddingen zijn waargenomen. Sedert heeft het verschijnsel zich nu en dan herhaald, en waren daaronder de zwaarste schokken, één op den 8sten October kort vóór middernacht, en de tweede in den namiddag van den 20sten daaraanvolgende, ongeveer ten 5½ ure. Juist in die oogenblikken was men aan boord van het in de baai liggende Nederlandsche schip *Ottolina*, gevoerd door J. J. Prange, bezig een tuig-anker achter uit te brengen. De daartoe gebezigde sloep, welke anker en ketting inhad en dus zwaar beladen was, konde voor de met korte deining bewogen zee niet spoedig genoeg rijzen, te minder daar de gedeeltelijk buiten boord hangende ketting, ten gevolge der gelijktijdig door het vaartuig ondervondene stootende beweging, van zelf met snelle vaart uitliep, en was daarvan het ongelukkig gevolg, dat de sloep water inkreeg en als in een oogenblik onder de bemanning, ten getale van 13 man, wegzonk.

Door spoedig aangebragte hulp mogt het gelukken elf personen te behouden, maar de pogingen om ook de beide anderen te redden bleven vruchteloos en tot dusverre zijn zelfs hunne lijken niet teruggevonden.

Overigens verdient nog melding, dat men meent te hebben opgemerkt, dat de diepte der baai, ter plaatse waar de schepen gewoonlijk ten anker komen, sedert de plaats gehad hebbende aardbevingen is afgenomen. Waarschijnlijk moet zulks aan opheffing van den bodem worden toegeschreven.

Door den Gouverneur-Generaal zijn de volgende beschikkingen genomen.

BIJ HET CIVIEL DEPARTEMENT:

Benoemd. Tot administrateur aan het gymnasium Willem III, R. F. Alberts, gewezen adjudant onder-officier van het Indische leger; bij de wees- en boedelkamer te Menado, tot president, het lid in dat collegie H. C. Dircks; tot lid, G. L. van der Hoek, onderwijzer bij de gouvernements-lagere school aldaar; tot 1sten commies op het bureau van den gouverneur van Sumatra's Westkust, de commies op het bureau van den resident der Padangsche bovenlanden A. W. A. Scholte; tot inspecteur van finantien, de adsistent-resident van Patjitan D. C. Noordziek; tot lid in den residentieraad te Soerakarta Jhr. C. L. J. van Hogendorp; tot deurwaarder bij den landraad te Samarang J. F. Agerbeek; bij de landelijke inkomsten en cultures op Java: tot controleur 1ste kl. O. W. Swaving, laatstelijk controleur 2de klasse, onlangs van verlof uit Nederland teruggekeerd; tot controleurs 3de klasse, de ambtenaren ter beschikking van den directeur der cultures S. K. van Aalst, W. A. de Kock van Leeuwen, J. C. Reynst, Mr. C. M. Smulders, J. A. Focquin, Mr. A. M. Oudemans en Mr. H. A. Blume; tot griffier bij den omgaanden regter in de 1ste afdeeling op Java, de 2de substituut griffier bij den raad van justitie te Batavia Mr. C. G. Hultman.

Ontslagen. Op verzoek, eervol, de pakhuismeester bij het zout-hoofddepôt te Pakis (Krawang) F. C. Claus, en de ambtenaar op wachtgeld, waarnemend zoutverkoop-pakhuismeester te Kediri, C. L. van Ligten.

Ontheven. Eervol, uit de verdere vervulling van de betrekking van magazijnmeester bij het buskruidmagazijn voor particulieren bij de welkomstbatterij te Batavia, J. J. Feites Diekstra, gepensioneerd opzigter bij het kettinggangerskwartier aldaar.

Verleend. Een tweejarig verlof naar Nederland, wegens ziekte, aan den 1sten klerk bij de directie van finantien P. Stam.

Goedgekeurd. Dat door den gouverneur van Sumatra's Westkust zijn benoemd tot leden van de subcommissie van onderwijs in de residentie Padangsche bovenlanden te Fort de Kock W. J. A. Visser, militaire kommandant aldaar, en F. Schenck, adsistent-resident van Agam; te Padang Pandjang S. Locker de Bruyn, controleur 1ste klasse, E. Rappard, majoor der infanterie, en J. H. Flint, officier van gezondheid 2de klasse, allen te Padang Pandjang.

BIJ HET MARINE DEPARTEMENT.

Benoemd. Tot lid der directie van het fonds der verhoogde pensioenen voor de officieren der landmagt in Nederlandsch Indie de intendant 2de klasse bij de militaire administratie C. Vemer; tot adjudant bij het 16de bataillon infanterie, de 1ste luitenant C. L. H. von Freytag van Overstraeten, van het 14de bataillon; tot adjudant bij den kommandant der Padangsche bovenlanden, de 1ste luitenant E. D. C. Middelaer, van het garnizoensbataillon van Sumatra's Westkust en onderhoorigheden; tot adspirant betaalmeester bij de militaire administratie, de adjudant-onderofficier van het garniz.-bat. der 3de militaire afdeeling op Java J. H. Felix; — bij het wapen der infanterie, tot 2den luitenant, bij het 1ste bataillon, de sergeant W. A. Schmilau; bij het 2de bat: de sergeant majoor A. Rozenraad en de sergeant W. F. van Vugt; bij het 3de bataillon, de sergeant A. Hamakers; bij het 5de bat. (Samarang), de sergeant R. P. de Groot; bij het 6de bat., de sergeant-majoor L. C. van Berkel; bij het 8ste bataillon (Ngawie), de sergeant majoor E. C. Madheron, allen van de mil. school, en de sergeant G. A. von Plötz, van het bat. (Kedong Kebo), de fourier J. H. M. van Bronkhorst; bij het 14de bat. de adjudant onderofficier F. Lucher; bij het 16de bat., de sergeanten-majoors W. J. Thieme en G. A. Kal, de laatsten allen van de mil. school; bij het garnizoens-bat. der 1ste mil. afd. op Java (Weltevreden), de adjudant-onderofficier F. von Balluseck, van het 10de bat.; van Palembang, de sergeanten-majoors J. J. Hollanders en J. R. Engelhard en der Wester-afd. van Borneo, de sergeant J. W. van Son, allen van de mil. school.

Verleend. Een tweejarig verlof naar Nederland, aan den luitenant-kolonel kommandant van het 10de bataillon infanterie J. C. J. Smits; aan den majoor der infanterie J. B. Auffmorth; aan den betaalmeester der 1ste klasse (kapitein) der militaire administratie E. C. Smets; aan den magazijnmeester bij de afdeeling kleeding-magazijn te Padang (militaire ambtenaar 2de klasse) J. P. J. Cabri.

Ontslagen. Eervol, uit hoofde van vertrek naar Nederland, als lid der directie van het fonds der verhoogde pensioenen voor de officieren der landmagt in Nederlandsch Indie, de kolonel der artillerie C. G. van Dentzsch, onder dankbetuiging voor zijne in die betrekking bewezen diensten; uit Zijner Majesteits militaire dienst, de officier van gezondheid der derde klasse H. H. Lieftink.

Door de hieronder genoemde autoriteiten zijn de volgende beschikkingen genomen:

door den algemeenen secretaris, gedurende de maand October: benoemd tot 1sten klerk der algemeene secretarie, de klerk op dat bureau H. A. Guise;

door den directeur der burgerlijke openbare werken, gedurende de maanden September en October, overgeplaatst, van Garoet naar Soekaboemi (Preanger regentschappen), de opzigter 3de klasse C. B de Leau;

door den resident van Samarang, gedurende de maand October, ontslagen, de opziener bij 's lands houtstapelplaats te Samarang, C. Bloem; en als zoodanig benoemd de deurwaarder bij den landraad aldaar, J. J. C. van Woesik;

door de algemeene rekenkamer, gedurende de maand September, benoemd, tot tijdelijken buitengewonen 1sten klerk, de klerk bij de directie der producten en civile magazijnen S. A. Buddingh;

door den ingenieur der gouvernements-telegraphen, gedurende de maanden September en October, benoemd: tot leerling-telegraphisten op het telegraaphkantoor te Samarang, J. Stijger, te Weltevreden, L. B. Luster, J. J. de Buck en P. Scheltema Beduin; overgeplaatst, van Ambarawa naar het hoofdbureau te Weltevreden, de telegraphist A. J. J. C. Guise;

door den ingenieur 1ste klasse, belast met de leiding der dienst van het mijnwezen, gedurende de maand September, benoemd tot voorman bij het mijnwezen, de élève-voorman A. L. Reifert;

door den schout-bij-nacht, kommandant van Zijner Majesteits zeemagt in Oost Indie en inspecteur der marine, gedurende de maand October, benoemd tot 1sten klerk bij het kommandement en de inspectie der marine, de klerk op dat bureau I. F. L. Schoonheidt;

door den chef van het beheer over de gouvernements-schoeners en kruisbooten, gedurende de maand October, bevorderd tot 2den stuurman de 3de stuurman A. Smits.

BINNENLANDSCHE BERIGTEN.

Koninklijke besluiten.

Benoemd:

Tot ontvanger der registratie en domeinen te Haarlem, de heer J. J. W. Eekhout, thans ontvanger der registratie en domeinen te Gouda.

Tot ridder der 4de klasse van de Militaire Willems-orde de thans met verlof hier te lande aanwezige kapitein der infanterie van het leger in Nederlandsch Indie J. C. Steenbergen, ter belooning voor zijn gedrag bij eene expeditie tegen de zeeroovers op de Noordkust der Minahassa, in de maand April 1856; tot burgemeester der gemeente Zoetermeer Mr. J. Nolthanius van Elsbroek.

Tot burgemeester der gemeenten Veere c. a. en Vrouwepolder c. a. Mr. J. Snijder.

Ontslag verleend:

Aan J. M. L. Mispelblom Beijer, op zijn daartoe gedaan verzoek, eervol uit zijne betrekking als plaatsvervanger van den kantonregter te Aalten; aan J. W. Schröder, op zijn daartoe gedaan verzoek, eervol uit zijne betrekking van griffier bij het kantongeregt te Culenborg; aan den heer A. C. Schuyling, op zijn verzoek, eervol als ontvanger der directe belastingen en accijnsen te Lith c. a., behoudens aanspraak op pensioen.

Aan den heer Mr. J. van der Feen, op zijn verzoek, eervol als schoolopziener in het derde schooldistrict der provincie Zeeland.

Vergunning verleend:

Aan H. W. baron van Aylva van Pallandt, opperkamerheer des Konings, Staatsraad in buitengewone dienst, lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, tot het aannemen der onderscheidingsteekenen van groot-officier der Leopolds-orde, hem door Z. M. den Koning der Belgen geschonken.

Goedgevonden:

Het vice-presidium van het collegie van regenten over het huis van arrest te Dordrecht op te dragen aan het lid van dat collegie Jhr. J. N. J. Jantzon van Erffrenten van Babylonienbroek, en in diens plaats tot lid van hetzelve collegie te benoemen Mr. W. J. van Vollenhoven, lid der arrondissementsregtbank te Dordrecht; aan de hoofdcommiesen, met rang van referendaris, bij het Departement van Oorlog, P. W. Romeny en J. H. van Graauwenhaan, met den 1sten Januarij 1860, overeenkomstig hun verlangen, een eervol ontslag uit de dienst te verleenen, met dankbetuiging voor de veeljarige ijverige en getrouwe diensten door hen bewezen, behoudens hunne aanspraak op pensioen; de 1ste luitenant Jhr. A. W. Storm van 's Gravesande, van het 2de regement infanterie, in zijnen rang over te plaatsen bij het regement grenadiers en jagers.

De heer H. T. Löhnis, wiens diensttijd als lid der commissie voor den vaart op den Rhijn te Rotterdam met den 31sten December 1859 eindigt, op nieuw als zoodanig te benoemen.

De benoeming van C. Kruys Gz., burgemeester van Vrieseveen, tot secretaris dier gemeente met Z. M. goedkeuring te bekrachtigen.

Pensioen Verleend:

Wegens verkregen regten: T. B. van Lelyveld, heraut van wapenen, à *f* 696; H. du Puy de Montbrun, commies bij het agentschap van het Ministerie van Finantien te Amsterdam à *f* 1096; M. W. Ratering, weduwe van B. Frieswijk, in leven bewaarder der hypotheken, van het kad. en der scheepsbewijzen te Amsterdam, à *f* 2119; P. S. Thon, wed. van J. F. C. van Maenen, in leven visiteur der in- en uitgaande regten en acc. te Amsterdam, à 392; J. Vogel, wed. van G. B. Mars, idem te Schiedam, à *f* 225; E. van de Watering, wed. van J. G. Horstmann, in leven buitengewoon stempelaar aan het kant. van het buitengew. zegel te 's Gravenhage, à *f* 185; J. C. van der Heyde, wed. van H. Bucker, in leven commies der 1ste kl. bij 's Rijks bel. te 's Gravenhage, à *f* 289; A. van Donge, wed. van D. Kooper, in leven commies bij 's Rijks entrepôt te Rotterdam, à 290; T. W. van Welie, wed. van S. Albers, in leven comm. der 1ste kl. bij 's Rijks bel. à *f* 198; T. F. C. Heishoorn of Heishorn, wed. van F. H. Wertensohn, idem der 4de klasse, à *f* 174; wegens ligchaamsgebrek: P. P. Cammann of Cammans, ontvanger der directe belastingen en accijnsen te Burum, à *f* 615; J. Willems, commies der 1ste klasse bij 's Rijks belastingen te Blitterswijk, à *f* 270; F. Geers, idem te Borculo, à *f* 649; W. J. Konig, postbode te Maastricht, à *f* 74; wegens ouderd. en diensttijd: H. Meijer, kantoorknecht ten postkantore te Zwolle, à *f* 216.

ADVERTENTIEN.

Gedrukt bij C. H. SUSAN, Jr. te 's Gravenhage.